

IESBA ETİK KURALLAR

Örnek Olay 9: Mevzuata Aykırılıklara Karşılık Verilmesi

[Serbest Çalışan Muhasebe Meslek Mensupları için]

Muhasebe mesleğinin ayırt edici özelliklerinden biri, kamu yararına hareket etme sorumluluğunun kabul edilmesidir. Muhasebe meslek mensupları, işverenlerinin veya müşterilerinin yasa veya düzenlemelere aykırı davrandığını tespit ettiği veya şüphelendiği durumlar ile karşılaşabilir. Etik Kuralların temel ilkeleri olan dürüstlük ve mesleğe uygun davranış, muhasebe meslek mensuplarının ilk önce kamu yararını gözeterek, mevzuata yönelik aykırılığa karşılık vermesini (NOCLAR) gerektirir.

Serbest çalışan muhasebe meslek mensubu yasa ve düzenlemelere yönelik aykırılık olduğunu fark eder veya olabileceğinden şüphelenirse, yönetimi veya uygun olduğu yerlerde yönetimden sorumlu olan kişileri uyarması gerekir.

- Amaç, müşterinin tespit edilen veya şüphelenilen mevzuata aykırılığını düzeltmesi, yanlışlıkları gidermesi veya ortaya çıkacak sonuçları hafifletmesine olanak sağlamaktır (veya amaç henüz meydana gelmemişse, komisyonun mevzuata aykırılığa sebep olacak kararını değiştirmektir)
- Serbest çalışan muhasebe meslek mensubunun, kamu yararı içerisinde uygun olan ilave işlemleri yerine getirmesi gerekir.

Bu bölümde ele alınan aykırılıklar, örneğin, aşağıdaki mevzuata ilişkin olabilir:

- Dolandırıcılık, yolsuzluk ve rüşvet
- Bankacılık ve diğer finansal ürün ve hizmetler
- Verinin korunması
- Çevre koruma
- Menkul kıymetler piyasası ve menkul kıymetlerin alım-satımı
- Kara para aklama, terörün finansmanı ve suç gelirleri
- Vergi ve sosyal güvenlik yükümlülükleri ve ödemeleri
- Kamu sağlığı ve güvenliği.

Yasa ve düzenlemelerin bazıları (finansal raporlama veya vergi mevzuatı gibi) müşterinin finansal tablolarından doğrudan etkiye sahip olabilir. Diğer durumlarda ise, yasa ve düzenlemeler finansal tabloları etkilemeyebilir; ancak müşterinin işlerini yürütme yöntemleri, işletmenin devamlılığını sağlayabilme veya para cezalarından kaçınmada uyum önemli olabilir (çevre kanunu gibi).

Denetçiler için Daha Büyük Yükümlülükler

Denetim ve inceleme denetimlerinin yapısı ve kamunun söz konusu denetimlere ilişkin beklentileri sebebiyle, bahsi geçen hizmetleri sunan muhasebe meslek mensupları, denetim ve inceleme hizmeti dışındaki hizmetleri sunan muhasebe meslek mensuplarından daha fazla yükümlülüğe sahiptir.

Denetçiler, yasa ve düzenlemeleri dikkate almada denetime- özgü yükümlülükleri ele alan UDS 250'ye (BDS 250) de uyumlu olmak zorundadır.

Peki Sır Saklama?

- Mevzuata aykırılığın uygun otoriteye bildirilmesi, muhasebe meslek mensubunun işverenine yönelik sır saklama yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilmez.
- Serbest çalışan muhasebe meslek mensubu, bildirim ve beyanda bulunurken iyi niyetli hareket etmeli ve dikkatli olmalıdır.

T Ü R M O B

TÜRKİYE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER
VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODALARI BİRLİĞİ
(UNION OF CHAMBERS OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS OF TURKEY)

AŞAĞIDAKİ SENARYOYU İNCELEYELİM: Bir teknoloji şirketi gelecek vaat eden bir yüz tanıma sistemi geliştirdi ve patentini aldı. Yapay Zeka Algoritmalarında bir ön yargının ortaya çıkması satışları yavaşlattığı için sistemden sorumlu ürün grubu bir zorluk ile karşılaştı. Ürün müdürü (CEO'nun koruduğu bir kişi) ümitsizlik içerisinde, algoritmalar uygun hale gelesiyeye kadar birimin düşüşte olan nakit akışlarını geçici olarak saklamak amacıyla, tasarlanmış bir geliri kripto para ile para aklama konusunda bir dış tedarikçi ile iletişime geçti.

SERBEST ÇALIŞAN MUHASEBE MESLEK MENSUBU GÖREVİNE BAĞLI OLARAK HAREKETE GEÇER DENETİM YAPAN BİR MUHASEBE MESLEK MENSUBU

Denetçi, kara paranın aklanması konusunda yüksek risk olarak bilinen kripto para borsalarında yapılan bir dizi olağan dış işlemi fark ettikten sonra MEVZUATA AYKIRI BİR DURUM tespit eder veya şüphelenirse, aşağıdakileri yapması gerekecektir:

- Yasa ve düzenlemelerin niteliği, koşulları ve mevzuatın nasıl uygulandığı ve müşteri ve paydaşlar için sonuçların neler olduğu dahil konuya ilişkin bilgi edinmek.
- Uygun yönetim düzeyi ile konunun görüşülmesi veya üst yönetimin bu yanlışlığın içinde olduğu tespit edilirse, konunun yönetimden sorumlu olan kişiler ile (denetim komitesi gibi) görüşülmesi.
- Yönetime veya yönetimden sorumlu olan kişilere aşağıdaki hususların tavsiye edilmesi:
 - Mevzuata aykırılığı düzeltmesi, yanlışlıkları gidermesi veya ortaya çıkacak sonuçları hafifletmesi
 - Henüz gerçekleşmemişse mevzuata aykırılığı önlemesi
 - Yasa veya düzenlemelerin gerekli kıldığı ya da kamu yararı içerisinde gerekli kılınan uygun otoriteye konunun iletilmesi
- Yönetim ve yönetimden sorumlu olan kişilerin konuya ilişkin yasal veya düzenleyici sorumlulukların farkında olup olmadıklarını değerlendirmeleri.
- Yasa, düzenleme ve denetim standartlarına (UDS 250 gibi) uyumlu olmak.

Denetçiden ne yapması beklenir:

- Müşterinin verdiği karşılığın uygunluğunun değerlendirilmesi ve yeterli bilgiye sahip makul üçüncü tarafın denetçinin görevine uygun bir şekilde hareket ettiğini düşünüp düşünmediğini göz önünde bulundurarak kamu yararı içerisinde ilave bir eylem gerekip gerekmediğini tespit etmesi
- İlave önlemler şunları içerebilir: Yasal bir zorunluluk olmasa dahi konunun ilgili makamlara bildirilmesi, duruma bağlı olarak söz konusu denetimden çekilmek. Denetimden çekilmiş olmak gereken önlemlerin alındığı anlamına gelmez.
- Mesleki yargı ve eylemler dahil sorumluluklarını nasıl yerine getirdikleri ve müşterinin konuya ilişkin verdiği yanıtları belgelendirmesi
- Denetim bir grup denetimin parçası ise ilave yükümlülükleri uygulaması.

SERBEST ÇALIŞAN MUHASEBE MESLEK MENSUBU DENETİM VE İNCELEME DIŞINDA BİR İŞ YAPIYORSA,

Vergilendirme, değerlendirme veya diğer mesleki hizmetler sunan serbest çalışan muhasebe meslek mensubu yasa dışı bir işlem tespit eder veya böyle bir işlemde şüphelenirse, aşağıdakileri yapması beklenir:

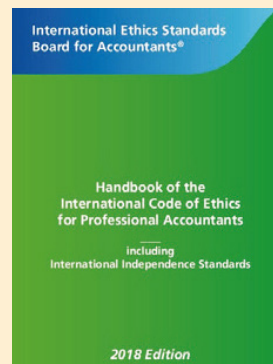
- Konuya ilişkin daha fazla bilgi edinmesi
- Konunun uygun yönetim düzeyi ile görüşülmesi veya üst yönetimin konuya dahil edilmesi kararı verilirse, konunun yönetimden sorumlu olan kişiler (yönetim kurulu gibi) ile görüşülmesi.
- Uygun olduğu durumlarda konunun denetçiye bildirilmesi. Bu durum aşağıdaki faktörlerin değerlendirilmesine bağlı olacaktır:
 - İlgili yasa ve düzenlemeler (mevzuat)
 - Denetimin aynı firma tarafından yapılıp yapılmadığı
 - Yönetim Kurulunun denetçiye konuyu açıklayıp açıklamadığı
- Kamu yararı içerisinde ilave bir işlem gerekip gerekmediğinin tespit edilmesi.

YETKİLİLERE KONUNUN RAPORLANMASI: Muhasebe meslek mensupları, konunun yetkililere bildirilmesine ilişkin yükümlülükler veya atılacak adımlar konusunda işletmenin uyarılmasına yönelik yasaklar gibi ülkesindeki yasal ve düzenleyici hükümleri bilmeli ve uyum sağlamalıdır.

Yatırımcılara, kredi verenlere, çalışanlara veya kamuya önemli düzeyde zarar verebilecek, yasa veya düzenlemeye yönelik bir ihlalin olması durumunda, muhasebe meslek mensubu söz konusu ihlalin sonuçlarını azaltmak için konuyu yetkili kuruma derhal bildirmeye karar verebilir.

YARDIM

Serbest çalışan muhasebe meslek mensupları için mevzuattaki aykırılıklara karşılık verilmesi hükümleri Bölüm 360'da yer almaktadır. IESBA'nın web sayfasında bu konuya ilişkin kaynaklara ve yardımcı rehberlere yer verilmiştir. Aynı zamanda IESBA web sayfasında mevzuattaki uyumsuzluklara karşılık verilmesi konusunda kapsamlı bir alan ayrılmıştır.

www.IESBAeCode.org adresinde yer alan e-code muhasebe meslek mensupları için online bir kaynaktır. Etik Kurallara hızlı ve verimli erişim sağlayarak kullanımını, uygulanmasını ve uygulanmasını kolaylaştırır.

